

DE LA RERAGUARDA AL FRONT LLETRES AL MEU GERMÀ

II

Estimat Pere:

No em pensava en iniciar aquest epistolari, que d'una manera immediata va riessin les circumstàncies que en la meua lletra anterior alludia i que potser obliguin de variar el títol de «De la reraguarda al front» amb què «ABRIL» ha volgut encapçalar les meves cartes. La meua lletra ha estat cridada! Calia ésser molt curt de vista per a no endevinar que això s'esdevindria; el que passa és que hom gairebé sempre espera que els fets inevitables es produïxin més tard de quan tenen lloc. Però, en fi, no ens preocupem; naturalment que el sacrifici d'anar a la guerra no és per a tots igual, com tampoc són iguals les obligacions que recauen damunt de cadascú. Deixo aquest tema, que considero interessant, i que reprendre en ocasions successives, observant, mentrestant, l'actitud de molts, els fets dels quals no estan pas en relació amb llurs paraules.

Després d'algunes setmanes de no saber noves teves, i amb gran alegria meua, n'he pogut rebre a la fi, i per elles i també pel que m'ha fet saber un company teu que m'ha visitat, conec l'abnegat sacrifici vostre per a situar-vos a l'actual lloc d'emplaçament. La lletra que has adreçat al nostre amic Lari, i de la qual en tinc coneixement, demostra com es manté ferm el teu esperit i jo no puc menys que felicitar-te, car és en els moments de prova que es coneixen els homes.

Dies enrrera vau tenir una conversa molt interessant amb el nostre amic Joan a qui acompanyava la seva muller Maria. Tu ja saps com és; no és endebades que fa molts anys que ens coneixem. En el fons, en Joan, és un bon xicot, però és impremeditatu i molt agafat a les seves conveniències; tot això fa que de vegades es mostri exteriorment amb les seves manifestacions diferent de com és i que qui no el coneix bé, escoltant les seves paraules, forçosament l'ha de jutjar malament. En la conversa alludida, després d'usar uns arguments molt repetits per ell i per tant ja sabuts, en conèixer noves teves, es lamentà de la guerra en un to fora de lloc en el moment present, i li vauig haver de contestar que un llibre com el

«Res de nou a l'Oest» de Remarque, que uns anys després de la guerra, quan es publicà, troba igual ressò de simpatia i d'identificació amb el contingut per part de tots els ciutadans de l'Univers que posseïen el sentit d'humanitat, no va pas publicar-se durant la guerra, car això hauria estat d'una inoportunitat manifesta. Una cosa és fer la guerra i l'altra defensar-se de l'agressor sistemàtic.

A més de seguir el curs de les operacions dels fronts de guerra i especialment del de la gesta heroica dels nostres soldats que lluiten a les comarques de la Terra Alta, Ribera, i Segrià, es segueix aquests dies amb viva simpatia, a casa nostra, les incidències del tauler diplomàtic amb relació a Txecoslovàquia, aquesta terra que té tants fets i tantes circumstàncies del tot paral·leles amb el nostre poble i que ara, en complir-se el primer aniversari de la mort de Masaryk (el Macià de Txecoslovàquia), viu uns moments greus a més no poder. La nostra dita d'«Hostes vingueren que de casa ens tragueren» també els la sofreixen, ja que si bé els sudetes són alemanys, la terra on resideixen és txeca i quan els Govers dels Estats dits democràtics, però que més que res són capitalistes, volen disposar d'aquell país. Tenim encara motius per a creure en un possible redreçament de Txecoslovàquia i nosaltres malgrat l'actitud d'aquest Estat envers els facciosos espanyols, acompanyem amb viva simpatia a la Nació Txecoslovaca.

En l'aspecte literari, aquesta setmana un fet important a remarcar. L'estrena de «La ferèstega domada» al Teatre Català de la Comèdia. L'adaptació de Farran i Mayoral, pulcre a tot ésser-ho, la presentació acurada i la interpretació força perfecta. La incorporació al Teatre de Catalunya d'aquesta obra de Shakespeare és tot un encert. L'adaptador pesa en boca de la protagonista, en el final de l'obra, un mots en honor i lloança de la llengua catalana i del «Poeta dels Poetes», ço que és un bell acabament de l'obra, per tants conceptes mereixedora d'encomi.

Rep tot l'afecte del teu germà
18 setembre 1938.

RAMON

Assaig

LA MORT

I

La nostra insignificança

La Mort!... Heus aquí un mot esfeïdor per a la immensa majoria dels mortals, que esvera igualment els escèptics que els supersticiosos; un nom el significat del qual, perquè és desconegut per gairebé tots els mortals, pertorba llur ment per comptes d'aclarir-la. És el mot que dona més pena i més sobresalt, el que fa més por, perquè se'ns presenta a tots com un interrogant horrorós i ineludible, del qual no pot defugir-ne ningú.

I aquesta temença, aquest esverament que produeix aquest mot que gairebé tothom considera fatidic, no és res comparada amb la por que motiva el traspàs, la mort en si. I hem de dir, en veritat, que no són tan sols la gent supersticiosa ni els ignorants els que li tenen més por. Moltes persones que hom considera entenimentades i fins i tot honorabilíssimes perquè ningú no els pot retreure res, també la tenen por, i en aquest cas, aquesta temença ja no és justificada.

És perfectament explicable que faci por el sofriment, car no tots els organismes tenen el mateix grau de sensibilitat, i ço que fóra un sofriment lleugeríssim per a uns és a vegades insuportable per a un altre; però el traspàs, la mort, que signific agairebé sempre l'aca-

bament d'una existència de lluites, de desenganys, de sofriments, d'amargueses i de desesperació no és, no hauria d'ésser cap motiu de temença per part d'aquells que es creuen que porten una vida exemplar.

Sabem que els homes superiors, els que més directament han contribuït al progrés de la humanitat, els que han ofrenat i sacrificat llurs vides per a servir un ideal o per a minvar els sofriments dels seus consemblants, han sabut mirar la mort cara a cara i no han volgut fer cas dels convencionalismes socials ni de la benestança que els oferien els refinaments de la civilització. Han sacrificat les seves vides sense vanitat, sense ni desig de glòria, sense ni esperar que la posteritat recordés el seu nom. Cregueren, senzillament, que complien un deure, un deure que s'havien imposat ells mateixos i que, per tant, no els era exigible. I a vegades eren o han estat herois anònims, màrtirs de l'ideal, víctimes propiciatòries que oferien, sense recança, el sacrifici de llurs vides per a servir d'exemple, com a estímul perquè la humanitat esdevingués millor. I a vegades, quant més modest, quant més humil ha estat el màrtir de l'ideal, més gran ha estat el seu triomf, més esplendorosa la seva glòria.

I aqueixos homes vertaderament superiors, que n'hi ha hagut en tots els temps i en totes les races, no han tingut

por de la mort, com veiem. I no s'havien dedicat gairebé cap d'ells a la carrera de les armes; no eren valents d'ofici. No estaven bregats en les lluites armades, però potser sí que en la lluita per la vida havien sofert amb els altres i per als altres, i en llur dalit d'aminorar els sofriments d'altri, s'oblidaren dels sofriments de si mateixos; el sacrifici esdevingué llur norma. Era per a ells una necessitat i el traspàs fou el corollari. La mort tan temuda pels altres, fou per a ells el coronament d'una vida de sacrificis l'exemple llur els sobrevisqué i la humanitat rebé un nou impuls per a caminar cap a temps millors.

Molts, també, són sacrificats per al bé de la humanitat i no tenen llur nom en la Història, però llur exemple i llur procedir també han tingut eficàcia, també han contribuït al progrés dels humans, i en pensar en ells, un himne d'agraïment surt dels nostres cors i s'eleva vers l'infinit.

I nosaltres, els homes d'avui, els que creiem tenir un grau de cultura relativament elevat, els que ens creiem treballar per al bé de la humanitat, els que sentim fretura perquè la societat actual sigui regida per normes més justes i equitatives, ¿per què sentim encara una mena de temença davant la Mort?... Per què?... Anem ara a esbrinar què és ço que els humans en diuen la Mort.

Sabem que segons la Mitologia grecoromana la Mort era filla del Son i de la Nit, i que s'apoderava dels éssers l'existència dels quals tallava la Parca, que destruïa llur cos i duïa l'ànima d'ells als inferns.

Sabem també que la majoria de les religions positives admetien i admeten la supervivència de l'ànima i que és llur teoria que la mort és, senzillament, la separació de l'ànima i el cos.

Sabem, a més, que els descreguts diuen que és la paralizació o la pèrdua de la sang, amb la consegüent descomposició de la matèria que forma el nostre cos.

La teoria que la mort la determina l'atur o la pèrdua de la sang fou deguda a un gran català, Miquel Servet, que fou cruelment perseguit per la Inquisició i també pels protestants que el cremaren viu a Ginebra l'any 1553.

Aquesta teoria és la més apropiada a la veritat i ha estat força ben comprovada, essent ja indiscutible, però Miquel Servet pagà la seva fe i el seu descobriment amb la seva vida, perquè el protestanisme imposava, com el Catolicisme, la creença que la mort era motivada tan sols per la separació de l'ànima i el cos. L'autor d'aquest modest treball creu, senzillament, que la Mort no existeix.

Sembla, de primer, una afirmació gratuïta, però restarà plenament demostrat que no, que és el resultat d'estudis seriosos i de llargues meditacions.

No anem precisament a dir que la matèria no mor, que es transforma; aquesta és una teoria ja massa vulgar, a l'abast de les intelligències més rudimentàries, i el nostre propòsit és més enlairat.

Hem parlat de l'ànima i de l'esperit. No anem a entrar en les teories esperitistes ni teosofiques encaminades a de-

mostrar la diferència que hi ha o pot haver-hi entre l'ànima i l'esperit.

Segons el Cristianisme, l'ànima i l'esperit és una mateixa cosa; per a simplificar, admetem-ho així.

Què és l'ànima o l'esperit? Alguns, els ateu, neguen en absolut la seva existència. D'altres l'afirmen com a cosa indiscutible, però uns i altres no saben presentar més que teories, però res d'innegable; cap d'ells no ha pogut ni pot provar-ho.

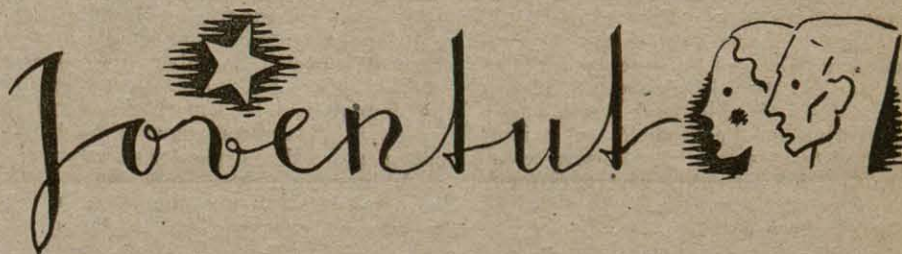
Hi ha les teories teosofiques que són les que ho expliquen de faiso més satisfactoria que no pas les religions positives, però són teories, i baldament la Teosofia és una doctrina que cada dia té més adeptes tot i havent-hi entre ells homes de saviesa extraordinària. no han aconseguit donar una explicació científica. Es deixen portar per les ales de la fantasia; ens pinten un món o mons millors, un més enllà per a repòs per als bons, però no per als dolents, per a retornar després a reencarnar i començar altra vegada una existència com l'actual on tot són lluites, amargueses i sofriments, per a pagar els torts fets i els greuges inferits en existències anteriors, fins a poder reunir-se, un cop purificats, amb els Deves, o siguin els Mestres, éssers lluminosos que guien els destins de la humanitat.

Aquesta teoria respecte l'existència de l'ànima i el més enllà és vertaderament admissible; sembla la més raonada i per a la nostra manera d'ésser, per la nostra psicologia, i fins i tot sembla la més adient, la més plena de lògica i la de moral més enlairada, però l'excessiva espiritualitat d'aquesta teoria deixa unes llacunes difícils d'emplenar.

Tenim, d'altra banda, els descreguts, els ateu, que pretenen, però no poden demostrar, que l'ànima no existeix. Són molts els homes de ciència que ho creuen així i les teories Darwinianes han tingut molts adeptes. Diuen que l'home ve dels antròpoids superiors, que aquests són resultat d'encreuaments de varietats d'altres animals l'origen dels quals es remunta a les primeres edats geològiques. Aquesta teoria respecte l'origen de l'home també és admissible, però no aconsegueix demostrar la no existència de l'ànima ni tampoc la d'un principi creador que regula la marxa dels universos que roden per l'infinit.

De més, creiem que l'home és quelcom més que un munt de carn per a podrir, que és quelcom més que un exemplar de l'escala zoològica; creiem tenir en nosaltres un altre jo que ens impelleix a fer bé, que ens dona el do de l'abstracció, atribut de l'home solament i que és el Jutge que tots portem dins, que ens dona l'íntima satisfacció de les bones accions i ens retreu les que no ho són. Això, aquest jo, aquest Jutge, que molts en diuen la consciència, no és producte d'un mateix. No és possible que la intelligència ni la ment siguin filles de la matèria, perquè la matèria és massa basta per a produir una intelligència privilegiada ni una mentalitat superior.

(Seguirà).

ÈTICA MARXISTA

Per als catalans que tenim el costum tradicional en nosaltres, i tan antiga com els orígens de la nostra constitució, de regir-nos per un règim de legítima democràcia que enquadra tots els actes dins unes normes marcades per la correcció i la naturalitat, ha estat una sorpresa veritable el presenciar els escarafalls d'ètica encarcerada de què presumeix els marxistes.

Disciplina de ferro que exigeix ridícules propietats de monarques capriciosos i que realitzades sota un altre signe causarien la indignació popular: devassalls de dialèctica sofista, credencials, presentacions, salutacions i tantes d'altres coses que componen l'ordre del dia dels aristòcrates revolucionaris, i que primer ens divertiren en ésser-nos presentades sota l'aparença de fragments d'opereta esdevenen ara intolerables, quan pretenen imposar-se damunt la nostra manera d'ésser, que pel sol fet d'ésser nostra volem veure respectada per aquells que sense autoritat moral per a fer-ho volen desvirtuar-la amb innovacions ridícules.

A Catalunya la paraula d'un home és apreciada en el seu just valor: a Catalunya parlem clar i els nostres mots interpreten amb justesa els nostres sentiments: a Cata-